Eduskunnan ympäristövaliokunnalle
YmV@eduskunta.fi

Asia: HE 40/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: asiantuntijakuuleminen 20.4.2021

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy (jäljempänä EKJH) kiittää ympäristövaliokuntaa kutsusta tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä HE 40/2021 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy (EKJH) on 9 kunnan täysin omistama osakeyhtiö, jonka toiminta-alueella asuu noin 127 000 asukasta. Yhtiön tehtävänä on huolehtia ja toteuttaa toimiva sekä taloudellinen jätehuoltojärjestelmä Etelä-Karjalan alueelle siten, että jätehuollolle asetetut tavoitteet täyttyvät.

Tehtävää varten yhtiö ylläpitää Kukkuroinmäen käsittelykeskusta, johon kuuluvat tavanomaisen jätteen loppusijoitusalue, biojätteiden ja lietteiden mädätys, kompostointi sekä hyöty- ja vaarallisten jätteiden vastaanotto. Yhtiöllä on erilliset alueet pilaantuneiden maiden vastaanottoon, käsittelyyn ja loppusijoittamiseen.

Yhtiö kattaa toiminnasta ja sen kehittämisestä aiheutuvat kustannukset tuloilla, jotka se hankkii toiminnasta perittävillä maksuilla ja hyödynnettävien jätejakeiden myynnillä siten, että taksoitus on ohjaavaa ja kustannusvastaavaa sekä kilpailukykyistä vertailukelpoisten taksojen osalta valtakunnallisella tasolla. Yhtiö ei jaa osinkoja, toiminnasta mahdollisesti kertyvä tulot käytetään toiminnan kehittämiseen.

EKJH vastaa tällä hetkellä kaikkien osakaskuntiensa kunnan vastuulla olevan jätehuollon operatiivisesta toiminnasta, sen vaatimasta asiakaspalvelusta, laskutuksesta ja neuvonnasta eli EKJH:n nykyinen rooli on alkuperäisen jätelakiesitysluonnoksen mukainen. EKJH toimii asiantuntija- ja kilpailuttajaorganisaationa kuntalaisten puolesta tarjoten kaikki kunnan vastuulla olevat jätehuoltopalvelut ”yhden luukun periaatteella”.

Hallituksen lausuntokierroksen jälkeinen esitys jätteenkuljetuksen järjestämisestä on valitettava kompromissi, jossa ainoat hyötyjät ovat yksityiset kuljetusyritykset. Kuntalaisten kustannukset nousevat, kun esimerkiksi monilokerokaluston käyttö on mahdotonta kuiva- ja biojätteen yhteiskeräyksessä.

Kokemuksia Etelä-Karjalasta 2004 – 2021

Minut valittiin EKJH:n toimitusjohtajaksi vuonna 2004 ja muutimme Imatralle. Tuolloin Imatralla oli sopimusperusteinen kuljetusjärjestelmä ja pyysin kolmelta (3) Imatralla toimivalta yritykseltä tarjouksen sähköpostilla. Imatralla toimivat tuolloin 2 suurta valtakunnallista toimijaa ja yksi paikallinen (tämän paikallisen yrittäjän osti vuonna 2005 toinen näistä edellä mainituista valtakunnallisista yrityksistä). Sain kaksi tarjousta näiltä valtakunnallisilta toimijoilta sähköpostilla; toinen oli kunnan vahvistaman maksimitaksan mukainen ja toinen n. 40% halvempi. Soitin paikalliselle toimijalle ja kysyin miksi eivät lähettäneet tarjousta. Hämmästynyt rouvahenkilö sanoi, ettei ole ollut tarvetta, kun kaikki yritykset tarjoavat samalla kunnan määrittelemällä maksimitaksalla palveluita. Piti erittäin outona, että olin saanut halvemman tarjouksen.

Kun toinen valtakunnallinen toimija osti tämän paikallisen yrittäjän pois markkinoilta, niin ennen EKJH:n järjestämiä kilpailutuksia vuonna 2008 yhtään uutta urakoitsijaa ei tullut/päässyt Etelä-Karjalaan.

EKJH:n omistajakunnat tekivät vuosien 2007 – 2008 aikana kuljetusjärjestelmämuutospäätökset ja tähän samaan aikaan tehtiin asiaan liittyvät EKJH:n osakassopimuspäivitykset. Sen aikaisista omistajakunnista ainoastaan Joutsenossa oli kunnan kilpailuttama kuljetusjärjestelmä koko kaupungin alueella.

Ote aikanaan tehdystä vertailusta *"Joutsenon taajama-aste on pienempi kuin Imatralla, joten taksojen tasoa voidaan vertailla (Imatra 191 hlö/km² & EKJH - etäisyys 29 km, Joutseno 35 hlö/km² & 18 km).* ***Joutsenon 240 ltr kuivajäteastian tyhjennys (sis. kuljetus- ja vastaanottomaksu, alv, jätevero, ekomaksu) 4,90 €, Imatralla vastaava 7,05 €.****"* Eli kunnan kilpailuttamassa järjestelmässä tyhjennyshinta oli selkeästi halvempi.

EKJH valmisteli kilpailutukset em. päätösten perusteella 2007 – 2011 aikana; lukuisten valitusten saattelemana (yksityiset jätteenkuljetusyritykset, lähinnä 2 valtakunnallista toimijaa) urakat siirtyivät EKJH:n kilpailuttamille urakoitsijoille vuosien 2009 – 2012 aikana. Urakka-alueet muodostettiin niin, että 1 autolla (+ vara-auto) pystyy hoitamaan urakan.

Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti 2008

- 5 tarjoajaa, HFT Network voitti urakan.

Savitaipale, Luumäki ja Taipalsaari 2009

- 7 tarjoajaa, Jätehuolto Laine voitti urakan (uusi toimija alueella)

Lappeenranta + Lemi 2011 (alue jaettu viiteen (5) urakka-alueeseen).

- yhteensä 10 eri tarjoajaa, 40 eri tarjousta
- urakat voittivat Jätehuolto Laine, L&T 2 urakkaa ja SITA Finland Oy 2 urakkaa

Imatra 2012 (alue jaettu kahteen (2) urakka-alueeseen)

- yhteensä 6 eri tarjoajaa, 15 eri tarjousta
- urakat voittivat Jätehuolto Laine ja SITA Finland Oy

Kustannustaso verrattuna sopimusperusteisen järjestelmän aikaan

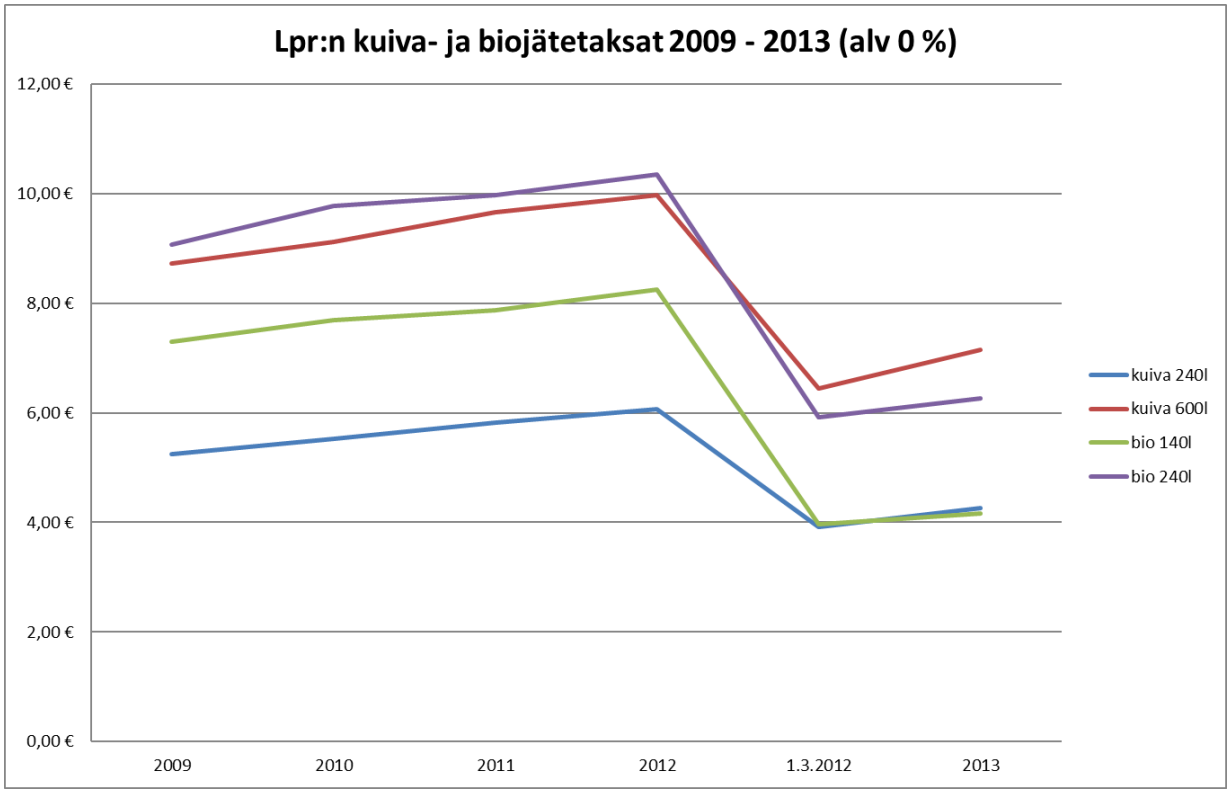
Ote EKJH:n hallituksen kokouspöytäkirjasta 28.9.2012

Kiinteistöliiton Indeksitalovertailu 2012 on valmistunut (suora linkki http://www.kiinteistoliitto.fi/attachements/2012-09-19T10-19-0721728.pdf).

Vuonna 2011 indeksitalon jätehuoltokustannus oli Lappeenrannassa 0,190 €/m2/kk, halvin oli 0,097 €/m2/kk Tampereella ja Nokialla. Imatralla vastaava kustannus oli 0,224 €/m2/kk.

Vuonna 2012 indeksitalon jätehuoltokustannus oli Lappeenrannassa 0,13 €/m2/kk, halvin oli edelleen 0,10 €/m2/kk Tampereella ja Nokialla. Imatralla vastaava kustannus oli 0,20 €/m2/kk.

Lappeenrannassa ei ole muuttunut mikään muu kuin kuljetusten kilpailutus; keskitetyllä kilpailutuksella saavutettiin siis noin 32 %:n säästö jätehuoltokustannuksissa!

Kuva 1. EKJH:n kilpailutuksen vaikutus taksaan 1.3.2012 alkaen.

EKJH tilasi FCG Finnish Consulting Group Oy:ltä ”Jäteastioiden tyhjennysmaksut Lappeenrannassa”-raportin (P15212) ennen keskitetty kilpailutusta. Kyselyssä selvitettiin siis kiinteistöjen todelliset, laskuihin perustuvat jätehuoltokustannukset. Kun näitä kustannuksia verrattiin EKJH:n kilpailutuksen jälkeisiin taksoihin, niin voitiin todeta **Lappeenrannan asukkaiden säästävän noin 1 M€ vuodessa keskitetyn kilpailutuksen johdosta.** Häviäjiä tässä olivat yksityiset yritykset, joiden kate pieneni tuon 1 M€:n verran; silti yhtään konkursia eikä yrittäjän itsemurhaa ole tapahtunut Etelä-Karjalassa eli yritysten toiminta on edelleen kannattavaa. Myöskään jäteautokuskien joukkotyöttömyyttä ei tietojeni mukaan esiintynyt vaan voimassa olevan työehtosopimuksen mukaisesti hävinneen urakoitsijan kuskit työllistyivät halutessaan uudelle urakoitsijalle.

Näiden kilpailutusten kanssa samaan aikaan uudistettiin koko Etelä-Karjalan ekopiste- (n. 80 pistettä) sekä haja-asutusalueen aluekeräyspisteverkosto (n. 120 pistettä). EKJH on investoinut viimeisen 15 vuoden aikana yhteensä n. 26 M€ kuntalaisten jätehuoltopalveluiden kehittämiseen (suurin yksittäinen investointi biokaasulaitos n. 16 M€, jossa paikallisista raaka-aineista tuotetaan liikennekäyttöön biometaania). Tämä olisi ollut mahdotonta ilman keskitettyä kilpailutusta eli kunnan vastuulla olevien jätevirtojen hallintaa.

EKJH ei ”häiriköi” markkinoilla vaan edelleenkin yksityiset yritykset tuottavat tarvittavat palvelut elinkeinoelämälle ja EKJH kunnan vastuulla oleville jakeille.

Nykyinen toiminta

Kilpailutusten alusta lähtien käytössä on ollut TCS-ajo-ohjausjärjestelmä sekä tietty määräajoin päivittyvä euroluokkavaatimus päästöille. Aiemmin Etelä-Karjala oli vanhojen jäteautojen hautausmaa (koska kalustovaatimusta ei pystytty asettamaan sopimusperusteissa järjestelmässä), nyt siirrytään Euro6-kalustosta todella vähäpäästöisiin kaasuajoneuvoihin kaikissa EKJH:n kilpailuttamissa urakoissa. Lisäksi olemme pystyneet tarjoamaan esimerkiksi muovin erilliskeräystä jo useamman vuoden vapaaehtoisena palveluna (tällä

hetkellä n. 1 400 kohdetta) sekä monilokeropalvelua (n. 400 kohdetta). Kumpaakin palvelua laajennetaan myös pienempien osakaskuntien alueelle. Tämän lisäksi EKJH täydentää alueellaan RINKI Oy:n keräysverkostoa (n. 40 kpl) omilla pisteillään (n. 40 kpl). Viime vuonna EKJH:n pistellä kerättiin pakkausjätteitä yhteensä 369 tn (kaikki toimitettiin tuottajien terminaaleihin) ja RINKI Oy:n pisteillä 346 tn.

Tällä hetkellä kilpailutettuja urakoita ajavat Jätehuolto Laine, L&T, Urbaser (jää pois 30.9.2021 tilalle Jätehuolto Laine), LK-Service ja Punkaharjun kuljetus Muhonen. Urakoita kilpailutetaan vuosittain, kesto 4…5 vuotta + mahdolliset optiovuodet ja vaatimuksena kaasukalusto. Uusien urakoitsijoiden on todella helppo osallistua kilpailutuksiin tasaveroisesti nykyisten urakoitsijoiden kanssa, koska EKJH eli kilpailuttaja tarjoaa kaikkien käyttöön valmiin reitityksen ja tyhjennysmäärät. Näin jokainen tarjoaja pystyy laskemaan oikeilla tiedoilla oman tarjouksensa, joka perustuu todellisiin kustannuksiin. Sopimusperusteisessä järjestelmässä uusien urakoitsijoiden alueelle tulo on täysin mahdotonta; siksi keskitettyä kilpailutusta vastustetaan niin voimakkaasti (todellista kilpailua ei haluta).

Viimeisimmät kilpailutukset:

Lappeenranta 2020 (5 urakka-aluetta)

- yhteensä 6 eri tarjoajaa, 29 eri tarjousta
- vaatimuksen kaasukalusto

Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolahti 2020

- yhteensä 4 tarjousta
- vaatimuksena kaasukalusto

Yhteenveto

Kuntalaisten jätehuoltopalveluiden kustannustehokas ja pitkäjänteinen kehittäminen on mahdotonta nykyisen, käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaisesti; päinvastoin kustannukset tulevat nousemaan ilman kuiva-/sekajätteen kilpailutusmahdollisuutta. Etelä-Karjala sekä Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy ovat malliesimerkki siitä, mihin alkuperäisen hallituksen erittäin hyvin perustellun esityksen mukaan olisi ollut mahdollista päästä. Meillä asiakastyytyväisyys on huippuluokkaa (omat ja ulkopuolisten kyselyt, esim. vuosittainen FCG Yhdyskuntatekniset palvelut), yhteistyö pakkaustuottajien RINKI Oy:n kanssa toimii loistavasti, biojätteen saanti (n. 50 kg/a/as) ja materiaalikierrätys (54 %) ovat Suomen huippuja. Loppusijoitukseen ei mene ollenkaan yhdyskuntajätettä.

Tässäkin jätelakiuudistuksessa yksityisten yritysten maksimaalisen voiton tavoittelu vie voiton kuntalaisten tasavertaisesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Onneksi meillä Etelä-Karjalassa urakointi kilpailutetaan keskistetysti ja asukkaat saavat nauttia kustannustehokkaasta, Suomen huippuluokkaa olevasta jätehuoltoinfrasta ja palveluvalikoimasta.

Imatralla 16.4.2021

Mika Suomalainen
Toimitusjohtaja
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy